

Міністерство освіти і науки України
Державний торговельно-економічний університет
Кафедра міжнародного менеджменту

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«Управління транспортно-експедиторським обслуговуванням експортно-імпортних операцій ТОВ «ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА»»

Студента 4 курсу, 4 групи,
спеціальності 073 «Менеджмент»
спеціалізації «Менеджмент
зовнішньоекономічної діяльності»

(підпис студента)

Шабалова Єгора
Євгеновича

Науковий керівник
науковий ступінь
вчене звання

(підпис наукового керівника)

Шапоренко Ольга
Іванівна

Гарант освітньої
програми «Менеджмент»
зовнішньоекономічної діяльності»

(підпис гаранта)

П'янкова Оксана
Василівна

Київ 2022

Державний торговельно-економічний університет

Факультет Міжнародної торгівлі та права

Кафедра Міжнародного менеджменту

Спеціальність, спеціалізація Менеджмент, Менеджмент ЗЕД

Затверджую

Зав. кафедри Мельник Тетяна

Миколаївна

«21» Грудня 2021 р.

Завдання

на випускню кваліфікаційну роботу студентіві

Шабалова Єгора Євгеновича

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи

«Управління транспортно-експедиторським обслуговуванням експортно-імпорتنих операцій ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА”»

Затверджена наказом ДТЕУ від «20» Грудня 2021 р. №4205

2. Строк здачі студентом закінченої роботи

25 Травня 2022 року

3. Цільова установка та вихідні дані до роботи

Мета роботи – визначення теоретико-практичних аспектів управління транспортно-експедиторським обслуговуванням експортно-імпорتنих операцій компанії ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА” протягом останніх 5 років, а також розробка подальших напрямків розвитку логістичних рішень компанії стосовно внутрішнього та європейського ринків.

Об'єктом дослідження є процес управління транспортно- експедиторським обслуговуванням експортно-імпорتنих операцій компанії.

Предметом дослідження є ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА”.

4. Зміст випускної кваліфікаційної роботи (перелік питань за кожним розділом): вступ, аналіз підприємницької діяльності ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА”, дослідження управління транспортно - експедиторського обслуговування експортно - імпорتنих операцій ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА”, дослідження світового ринку газо- та нафтовидобувних компаній, особливості логістичного забезпечення газо- та нафтовидобування в рамках діяльності ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА”, пропозиції щодо покращення транспортно - експедиторського обслуговування підприємства, можливості розвитку логістичного забезпечення газо- та нафтовидобувних компаній до країн Європи, оцінка успішності імпоротної та експортної діяльності, прогнози та ризики, висновки.

5. Календарний план виконання роботи

№ пор.	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	
		За планом	фактично
1			
2			
3	Розділ 1. Аналіз фінансово-господарської діяльності суб'єкта ЗЕД ПрАТ «Оболонь»	15.04.2022	15.04.2022
4	Розділ 2. Обґрунтування вибору потенційного ринку для організації експорту мінеральних вод ПрАТ «Оболонь»	01.05.2022	01.05.2022
5	Розділ 3. Реалізація управлінського рішення щодо експорту мінеральних вод ПрАТ «Оболонь» до ЄС	13.05.2022	13.05.2022
6	Висновки	13.05.2022	13.05.2022
7	Оформлення списку літератури	13.05.2022	13.05.2022

8	Оформлення роботи та передача на кафедру	25.05.2022	25.05.2022
---	--	------------	------------

6. Дата видачі завдання «20»Грудня 2021 р.

7. Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи

Шапоренко О.І.

(прізвище, ініціали, підпис)

8. Гарант освітньої програми

П'янкova О.В.

(прізвище, ініціали, підпис)

9. Завдання прийняв до виконання студент

Шабалов Є.Є.

(прізвище, ініціали, підпис)

10. Відгук наукового керівника випускної кваліфікаційної роботи

Автором ВКР представлено аналіз ЗЕД підприємства ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА” та структурне дослідження особливостей управління транспортно-експедиторським обслуговуванням експортно-імпортних операцій.

Особливу увагу привертає спроба системного масштабного погляду на історичний аспект та перспективи розвитку галузі діяльності досліджуваного підприємства, а також аргументоване обґрунтування актуальності дослідження та запропонованих змін.

Стосовно зауважень до ВКР потрібно акцентувати увагу на нижченаведені моменти.

Автору варто було б взяти для дослідження управління транспортно-експедиторським обслуговуванням експортно-імпортних операцій іншу компанію, діяльність якої може бути більш ретельно проаналізована в межах українського та світового ринків та безпосередньо зосереджується на імпорті та експорті газо– та

нафтопродуктів, що дозволило б зробити аналіз більш детальним та відповідним темі ВКР.

Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи

(підпис, дата)

11. Висновок про випускну кваліфікаційну роботу

Випускна кваліфікаційна робота студента

Шабалова Є.Є.

(прізвище, ініціали)

може бути допущена до захисту екзаменаційній комісії.

Гарант освітньої програми

П'янкova O.B.

(підпис, прізвище, ініціали)

Завідувач кафедри

Мельник Т.М.

(підпис, прізвище, ініціали)

«25» Травня 2022 р.

АНОТАЦІЯ

Шабалов Є.Є. «Управління транспортно-експедиторським обслуговуванням експортно-імпортних операцій ТОВ «ЕКСАЛО ДРІЛІНГ УКРАЇНА»». Рукопис.

Випускна кваліфікаційна робота за спеціальністю «Менеджмент» спеціалізацією «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності». Київський національний торговельно-економічний університет, Київ, 2022.

Випускну кваліфікаційну роботу присвячено практичним аспектам організації імпортової та експортної діяльності газо- та нафтовидобувних компаній протягом останніх 5 років, що передбачає: дослідження функціонування підприємства-суб'єкта ЗЕД, аналіз світового ринку газо- та нафтовидобування, обґрунтування вибору ринків як країн-контрагентів для реалізації експортного потенціалу компанії-виробника, реалізацію транспортно-експедиторського обслуговування експортно-імпортних операцій та прогнозу оцінку результативності таких рішень.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, імпорт, експорт, транспортно-експедиторське обслуговування, газовидобування, нафтовидобування, логістика.

ABSTRACT

Shabalov. Y.Y. "Management of transport and forwarding services of export-import operations of EXALO DRILLING UKRAINE LLC". Manuscript.

Graduation thesis in the specialty "Management" specialization "Management of foreign economic activity". Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv, 2022.

The final qualification work is devoted to practical aspects of the organization of import and export activities of gas and oil companies over the past 5 years, which includes: study of the enterprise subject to foreign economic activity, analysis of the global gas and oil market, justification export potential of the manufacturer, the implementation of transport and forwarding services for export-import operations and forecast the effectiveness of such decisions.

Key words: foreign economic activity, import, export, freight forwarding services, gas production, oil production, logistics.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1. КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА” ЗА ПЕРІОД З 2017 ПО 2021 РОКИ.....	10
1.1 Аналіз економічної складової підприємства за вказаний період.....	10
1.2 Аналіз експортної та імпорتنної діяльності підприємства.....	16
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ УПРАВЛІННЯ ТРАНСПОРТНО - ЕКСПЕДИТОРСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ЕКСПОРТНО - ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА”.....	22
2.1 Дослідження світового ринку газо- та нафтовидобувних компаній.....	22
2.2 Особливості логістичного забезпечення газо- та нафтовидобування в рамках діяльності ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА”.....	29
РОЗДІЛ 3. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ ТРАНСПОРТНО - ЕКСПЕДИТОРСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА.....	37
3.1 Можливості розвитку логістичного забезпечення газо- та нафтовидобувних компаній до країн Європи.....	37
3.2 Оцінка успішності імпорتنної та експортної діяльності: прогнози та ризики.....	43
ВИСНОВКИ.....	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	51

ВСТУП

Наразі управління транспортно-експедиторським обслуговуванням експортно-імпортних операцій компанії є одним із ключових аспектів забезпечення її життєдіяльності та розвитку. Особливо актуальним стає питання дослідження експортних зв'язків компаній, що функціонують на території України, особливо з європейськими країнами, стає з огляду на повномасштабне вторгнення Росії цього річ.

Таким чином, важливо зрозуміти, проаналізувати та надати можливі покращення у стратегіях управління транспортно-експедиторським обслуговуванням експортно-імпортних операцій газо- та нафтовидобувних компаній, що діють на території України протягом останніх 5 років, для того, щоб виробити максимально комплексний та інтегративний підхід європейського зразка, що, окрім іншого, підсилить загальнополітичну та економічну позицію України в процесі євроінтеграції.

Актуальність роботи полягає в тому, що після економічної кризи, спричиненої повномасштабним вторгненням відбудеться процес ревіталізації економіки України, а отже, будуть збільшуватися зовнішні інвестиції у компанії, що функціонують на території України, особливо пов'язані із газо- та нафтовидобувною діяльністю і, таким чином, покращення елементів управління цими компаніями буде сприяти скорішому відновленню економіки починаючи з моменту кризи.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є визначення теоретико-практичних аспектів управління транспортно-експедиторським обслуговуванням експортно-імпортних операцій компанії протягом останніх 5 років, а також розробка подальших напрямків розвитку логістичних рішень компанії стосовно внутрішнього та європейського ринків.

Завдання роботи, які було виконано:

- досліджено діяльність ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА”. та основні техніко - економічних показників за 2017-2021 роки;
- проведено аналіз експортної та імпоротної діяльності підприємства за вказаний проміжок часу;
- досліджено стан світового ринку газо- та нафтовидобувних компаній;
- проведено оцінку успішності імпоротної та експортної діяльності: прогнозів та ризиків та встановлено подальші можливості розвитку процесів управління експортними операціями до масштабів країн Європи в посткризових умовах післявоєнного стану;

Об’єктом дослідження є процес управління транспортно- експедиторським обслуговуванням експортно-імпортних операцій компанії.

Предметом дослідження є ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА”.

Методи дослідження: теоретичний, аналітичний, описовий, порівняльний та прогнозний.

Практичне значення одержаних результатів полягає у визначенні та формуванні напрямів модернізації та розвитку управління логістичними процесами щодо імпорту та, наразі переважно, експорту до країн Європи на підприємстві ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА”.

Інформаційною базою дослідження стали наукові дослідження та роботи зарубіжних і українських вчених, статистичні звіти та матеріали фінансової звітності ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА”.

Структура і обсяг роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Зміст роботи викладено на 51 сторінці комп’ютерного тексту. Робота містить 14 рисунків та 11 таблиць. Список використаних джерел включає 41 позицію.

РОЗДІЛ 1. КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА» ЗА ПЕРІОД З 2017 ПО 2022 РОКИ

1.1 Аналіз економічної складової підприємства за вказаний період

ТОВ «ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА» є товариством, яке зареєстроване в Україні та є резидентом України з 2011 року [1].

Предметом діяльності компанії є: буріння свердловин, цементування та тестування, а також експлуатація; надання послуг, пов'язаних з добуванням нафти і газу, у тому числі надання послуг, пов'язаних з обслуговуванням процесу видобування нафти і газу; сервісні послуги, пов'язані з виконанням та ремонтом свердловин.

Відповідно до КВЕДів це: 09.10, 43.13, 77.39, 78.10, 78.20, 78.30, 77.12 та 33.12. Компанія надає послуги на внутрішньому ринку України. діяльність компанії не підлягає ліцензуванню [2].

ТОВ «ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА» є однією з компаній «PGNiG Group» - одного з найбільших газо- нафтових холдингів Європи з більш ніж 75 років досвіду у видобуванні та логістиці. У таблиці 1.1 наведено аналіз діяльності підприємства за останні 5 років (2017-2021). Головний офіс компанії який купує та розподіляє акції, знаходиться в м. Києві [1].

Відповідно до даних таблиці 1.1 прослідковуються темпи зростання підприємства за період 2017-2019 роки, які були зумовлені попитом на газ- та нафту в Україні у цей період. У 2019 році доходи компанії значно зменшилися відповідно до пандемії COVID-19, проте підприємство навіть за таких умов отримало понад 20 мільйонів прибутку. Загалом за 2020 та 2021 роки спостерігається позитивна тенденція відновлення компанії за реалій

видобувних та експортно-імпортних операцій в умовах кризи, спричиненої COVID-19.

Таблиця 1.1.

Динаміка доходу ТОВ «ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА» за 2017-2021 роки.

	Доходи за 2017 (тис. грн.)	Доходи за 2018 (тис. грн.)	Доходи за 2019 (тис. грн.)	Доходи за 2020 (тис. грн.)	Доходи за 2021 (тис. грн.)
Чистий дохід від реалізації продукції	340 123	371 653	261 292	16 948	38 093
Інші операційні доходи	19 083	21 233	18 920	3 088	4 591
Інші фінансові доходи	791	873	549	308	399
Всього	359 967	393 759	280 761	20 344	43 083

Джерело: складено автором за даними підприємства [5].

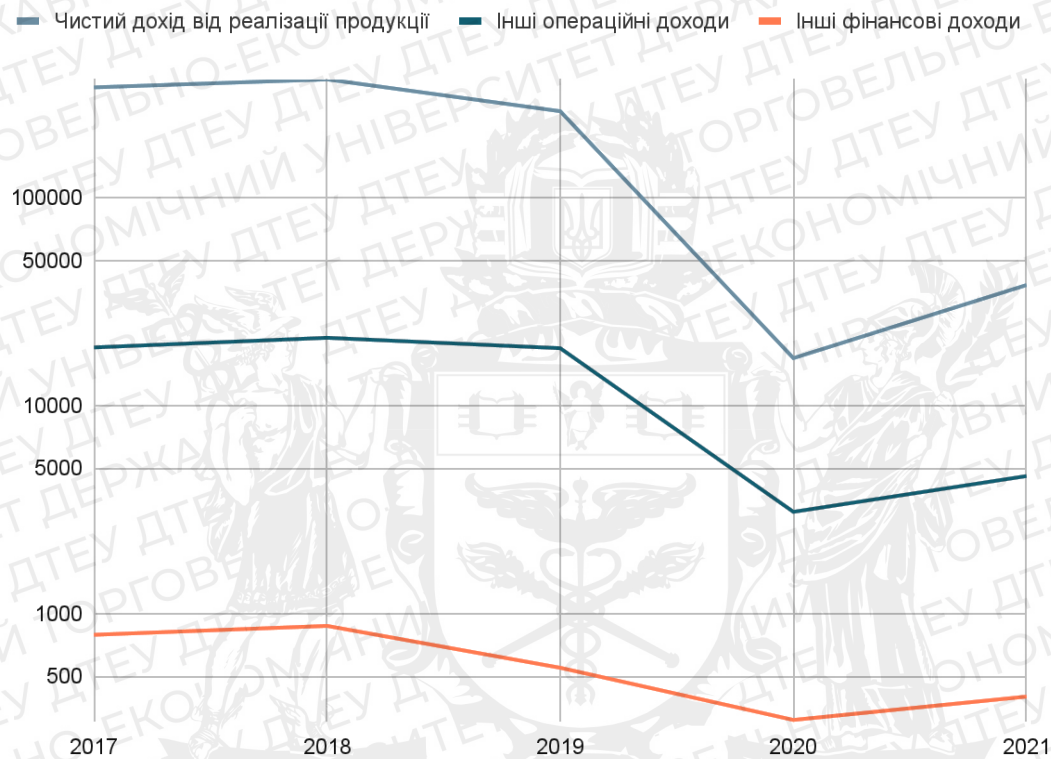
Ілюстрацією результативності діяльності ТОВ «ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА» може слугувати рис. 1.1, на якому відображено логарифмічну динаміку зміни показників чистого прибутку, операційних та інших доходів протягом 2017-2021 років.

На графіку можемо наочно бачити співвідношення зростання та падіння різних видів доходу ТОВ «ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА». Можемо явно спостерігати стрімке падіння усіх видів доходу з часів світової кризи, спричиненої пандемією COVID-19 та початок повільного виходу компанії із цієї кризи протягом 2021 року, який так остаточно і не було повноцінно завершено, як і не було відновлено повноцінні рівні доходу докризового періоду.

Значущим для даної роботи є пік падіння прибутків у 2020 році для всіх категорій, проте ще 2018 року після пікового протягом останніх 5 років значення можемо спостерігати плавне падіння інших фінансових доходів компанії. Це, в

свою чергу може свідчити про особливості внутрішніх процесів компанії, які не були повноцінно відображені в офіційному звіті.

Рис. 1.1. Динаміка зміни різних відів прибутку ТОВ "ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА" за 2017-2021 рр.

Джерело: складено автором за даними підприємства [5].

Для комплексного аналізу та розуміння діяльності ТОВ «ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА» важливо розглянути не лише доходи, а й графу операційних витрат. Завдяки цьому можемо отримати певну ілюстрацію внутрішніх процесів компанії, які могли впливати на поступове зниження рівня прибутку після 2018 року, яке почалося щонайменше за рік до світової кризи [5].

Таким чином, аналіз показників операційних витрат дозволить не лише проаналізувати рівень забезпеченості компанії, але й доповнити загальну картину динаміки розвитку компанії на території України.

Таблиця 1.2.

**Динаміка елементів операційних витрат у ТОВ «ЕКСАЛО
ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА» за 2017-2021 роки.**

Показник (тис. грн.)	Роки					Відхилення у %			
	2017	2018	2019	2020	2021	18/ 17	19/ 18	20/ 19	21/20
Матеріал льні витрати	28091	51433	67139	4203	83087	83,1	30,5	-93,7	1876,8
Витрати на оплату праці	19911	37855	42420	13825	56322	90,1	12,1	-67,4	307,4
Відрахув ання на соціальні заходи	2568	4844	5472	2172	6013	88,6	13,0	-60,3	176,8
Амортиза ція	1787	2789	538	2055	2514	56,1	-80,7	282,0	22,3
Інші операцій ні витрати	17450	32560	58963	31806	36409	86,6	81,1	-46,1	14,5
Всього	69807	129481	174532	54061	184345	404,5	55,9	14,5	2397,9

Джерело: складено автором за даними підприємства [5].

Аналізуючи таблицю 1.2., можемо стверджувати що кореляція між зменшенням рівня інших доходів компанії та витратами відсутня, оскільки пікові показники витрат приходяться саме на 2019 рік, а під час кризи стають найменшими за останні 5 років.

Тим не менш, найактивніше відхилення у витратах можемо спостерігати з 2017 на 2018 рік, що може свідчити також про те, що компанія мала період активного розвитку. Це також підтверджується з рис.1.1., де видно збільшення доходу саме в цей період.

Підприємство збільшує витрати на заробітну плату робітників внаслідок зростання рівня мінімальної заробітної плати в Україні.

Зменшення витрат на амортизацію обумовлені вдосконаленням процесу виробництва та логістики підприємства ТОВ «ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА».

Узагальнюючи аналіз даних, наведених у таблиці 1.2 можемо зробити такі висновки:

- ТОВ «ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА» збільшує свої матеріальні витрати у період 2018 та 2019 років;
- Підприємство збільшує заробітну плату робітникам у весь період, окрім 2020 року.
- Амортизація компанії значно збільшується у 2018 році та відновлюється після пандемії COVID-19 у 2019 та 2020 роках;
- Збільшення відрахувань на соціальні заходи та інші операційні витрати починаючи з 2017 і до 2020 років.

У 2020 році компанія була на грані дефолту через специфіку діяльності компанії, що мала додаткову складність реалізації під час кризового періоду і не могла бути підтримана за рахунок європейських філій через всесвітній масштаб кризових подій постковідного простору.

У 2021 році компанія виграла декілька тендерів на буріння, а також обладнання та видобуток газових свердловин у Львівській області, однією з компаній замовників цих тендерів була ДТЕК. Буріння планували розпочати у березні 2022 року, але з політичних причин воно було заморожене на невизначений строк.

Загалом основними видами діяльності компанії протягом 2017-2021 років були розвідування та обладнання свердловин для газу та нафто видобування, що на

території України зосередились у регіонах Харківської, Полтавської та Львівської областей.

Внутрішньою проблемою компанії, яка не спостерігається за графіками та аналізами офіційної звітності діяльності компанії є розуміння кон'юнктури українського ринку, що виражалось у відсутності усвідомлення компанією бюрократичних відмінностей цього ринку від польського. Це вплинуло на швидкість оформлення офіційної документація та можливість вигравати тендери на буріння серед інших українських та іноземних компаній [5].

Після аналізу загальних проблем компанії, які розглядалися протягом історії її існування, рішення щодо вищезгаданого питання все ще не було прийняте та належним чином вбудоване в загальну систему управління.

В період економічної кризи спричиненої пандемією COVID-19 ми можемо бачити, що компанія отримала змогу “перезавантажити” свої процеси управління транспортно-експедиторським обслуговуванням експортно-імпорتنих операцій. Відповідно, було зменшено кількість працівників та оптимізовано структуру основних логістичних процесів та управління.

На даний момент можемо бачити результативність кризової політики підприємства протягом 2021 року. Це проявилось у зростанні кількості доходів компанії та виграних ТОВ «ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА» тендерів [8]. На жаль, вдала внутрішня політика компанії стикнулася з політичними обставинами державного масштабу у 2022 році.

За рахунок політико-економічних заходів прийнятих Українським урядом на початку 2022 року, спрямованих на інтеграцію ринків України та Європи через Польщу, ТОВ «ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА» отримала можливість активно розширити межі ведення діяльності на території України з подальшою перспективою. Детальніше план розвитку та можливих заходів для прийняття та поліпшення ситуації для досліджуваної компанії буде наведено у пункті 3.

1.2 Аналіз експортної та імпорتنної діяльності підприємства

Досліджувана компанія не є повноцінним референтним прикладом управління транспортно-експедиторським обслуговуванням експортно-імпорتنних операцій, тому що ТОВ «ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА» займається розвідкою, обладнанням та видобуванням, проте логістичні функції виконує компанія посередник ТОВ «СУМИ ТРАНС ЕКСПЕДИЦІЯ».

Серед необхідних компанії логістичних функцій необхідно виділити:

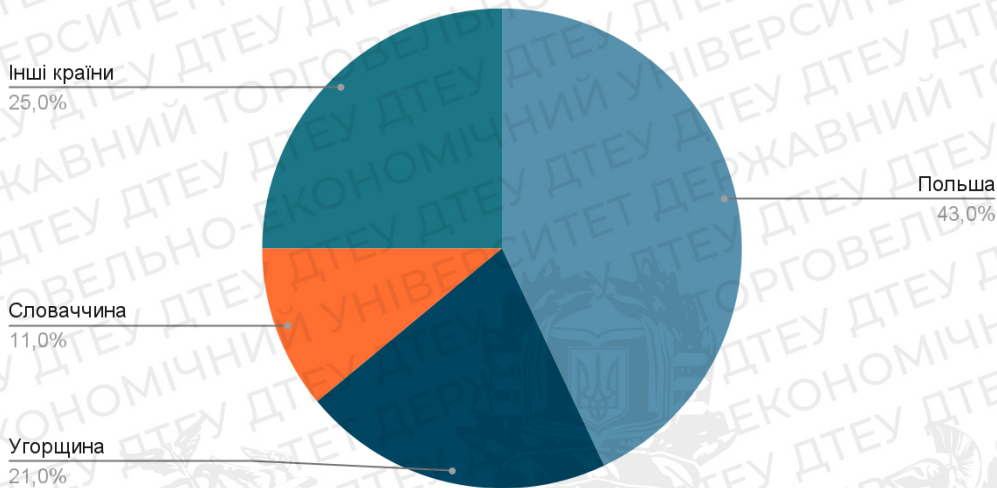
- Доставка необхідного для розвідки обладнання
- Доставка матеріалів
- Доставка обладнання для буріння
- Вивіз газу і нафти з місця видобутку та доставка до логістичних центрів
- Вивіз видобувних відходів
- Транспортування персоналу з Польщі до місця буріння та його повернення

Оскільки ТОВ «ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА» є компанією польського холдингу PGNiG group, то особливостями її геопросторової структури експорту є надання пріоритетності експорту видобутих газу та нафти до Польщі, а також акценту на швидкості цих поставок.

Товарна структура кошика компанії складається з таких вторинних продуктів як газ та нафта та первинних, що представлені інноваційним обладнанням для проведення комплексного процесу газо- та нафтовидобування.

Відповідно до офіційних звітів компанії щодо збуту видобутого газу за 2021 рік, основними покупцями є державні холдинги таких країн: Польща - 43%, Угорщина - 21%, Словаччина - 11%, інші країни - (рис. 1.2) [10].

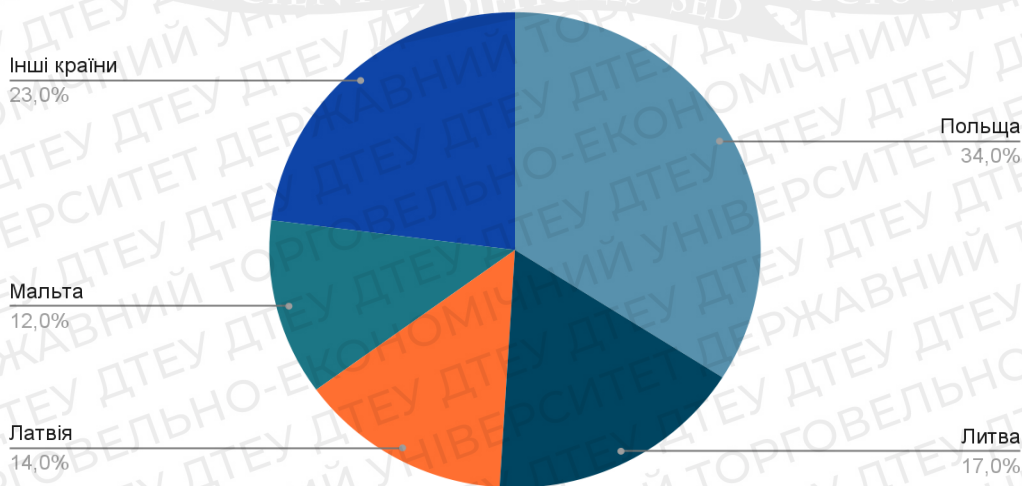
Рис. 1.2. Відсоткове співвідношення експорту газу компанії ТОВ «ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА» за 2021 рік.

Джерело: складено автором за даними підприємства [5].

Відповідно до офіційних звітів компанії щодо збуту видобутої нафти за 2021 рік, основними покупцями є державні холдинги таких країн: Польща - 34%, Литва - 17%, Латвія - 14%, Мальта - 12%, інші країни-23% (рис. 1.2).

Рис. 1.3. Відсоткове співвідношення експорту нафти компанії ТОВ «ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА» за 2021 рік.

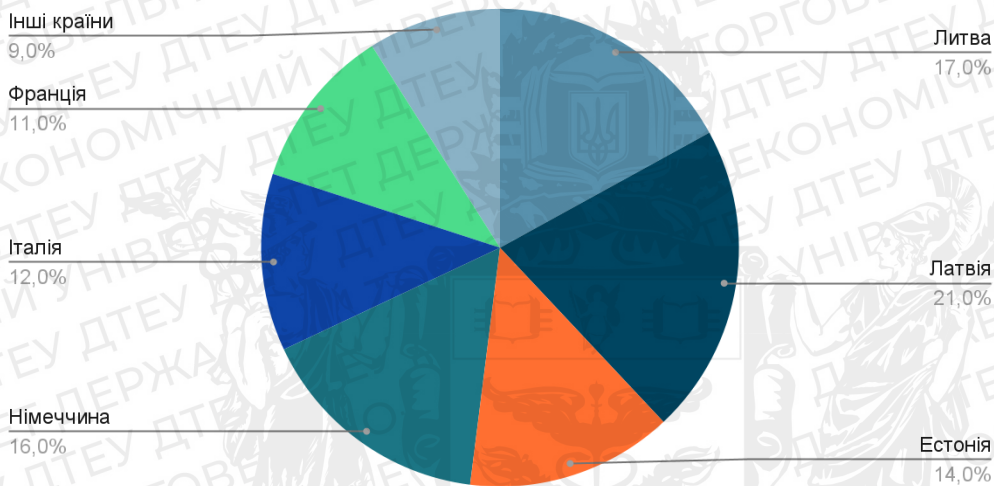
Джерело: складено автором за даними підприємства [5].

Особливостями експортної діяльності ТОВ «ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА» також є опція непрямого експорту продукції з території Польщі у такі

країни Прибалтики: Литва, Латвія та Естонія. Також менша частка газонафтової до країн “Великої сімки” (або ж Great Seven): Німеччина, Франція та Італія.

Розподіл вторинного експорту газу компанії у ці країни станом на 2021 рік за відсотками наведено у круговій діаграмі, зображеній на рис.1.4.:

Рис 1.4. Розподіл вторинного експорту газу ТОВ «ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА» за 2021 рік.

Джерело: складено автором за даними підприємства [5].

Саме такий відсотковий розподіл вторинного експорту газу спричинений тим, що Литва має безпосередній кордон з Польщею, що спрощує процеси логістики та закупівлі продукції, а Латвія, в свою чергу, не має аналогічної можливості закупівлі газу у країн Європейського союзу, Естонія має більш вигідні варіанти поставок газу завдяки країнам Скандинавії, частка інших країни зумовлена їхньою потребою [12].

Важливо виокремити особливості, що відрізняють розподіл вторинного експорту нафти від вторинного експорту газу, в рамках країн Європейського союзу з якими ТОВ «ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА» веде співпрацю.

Розподіл вторинного експорту нафти компанії у країни прибалтійського регіону та інших європейські країни станом на 2021 рік за відсотками наведено у круговій діаграмі, зображеній на рис. 1.5.:

Рис 1.5. Розподіл вторинного експорту нафти ТОВ «ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА» за 2021 рік.

Джерело: складено автором за даними підприємства [5].

Аналізуючи розподіл вторинного експорту нафти, можемо отримати висновки, що на відміну від ринку газу, нафта необхідна всім країнам у приблизно рівній пропорції, що зумовлено використанням нафти, як пального, тобто країни потребують її кількість відповідно до масштабу свого виробничого сектору та населення.

Слід зазначити, що основними конкурентами у сфері буріння та видобутку газу та нафти є такі іноземні компанії як Croscos, Veiken та Burisma, а серед вітчизняних компаній - ООО «Сервіс Ойл», ТОВ «НафтоГаз».

Досліджування компанія може слугувати слабким представником імпортової діяльності, оскільки виконує процес імпорту тільки за наявності виграних тендерів материнською компанією і за таких умов імпортує виключно необхідне обладнання та матеріали для буріння та цементування свердловин для газо- та нафтовидобування на території України [14].

Аналізуючи розподіл експорту газу та нафти ТОВ «ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА», можемо зробити висновок, що компанія конкурує з найбільшими українськими компаніями та складає гідну конкуренцію іноземним. З цього можна

зробити висновок, що ефективність досліджуваної компанії є значною, незважаючи на проблеми, пов'язані із глобальним існуванням компанії в період світової постковідної економічної кризи.

Тим не менш, важливо проаналізувати поточні проблеми компанії у питаннях експорту та імпорту. Експорт розвинений в рамках діяльності компанії значно краще, аніж імпорт, що бачимо з результатів аналізу офіційної документації та річних звітів компанії. Проте серед основних його проблем необхідно зазначити саме логістичне забезпечення та, відповідно, швидкість поставок.

Основними проблемами імпорту є нерозуміння компанією певних нюансів українського ринку, таких як бюрократичні затримки на буріння та неможливість у певних питаннях досягнення результату без додаткових витрат [16].

Таким чином, можна узагальнити експортно-імпорту діяльність ТОВ «ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА» як таку, що є відносно успішною серед українських нафтовидобувних компаній та може представляти значну конкурентоспроможність серед зарубіжних компаній, особливо за період після посткризового відновлення до 2022 року.

Компанія у помірному темпі працює над усуненням проблематики, яка спричинює проблеми функціонування, що переважно страждають у сферах логістичного забезпечення та швидкості реагування на зміну ринку та відповідні запити, тобто, особливості управління процесами [5].

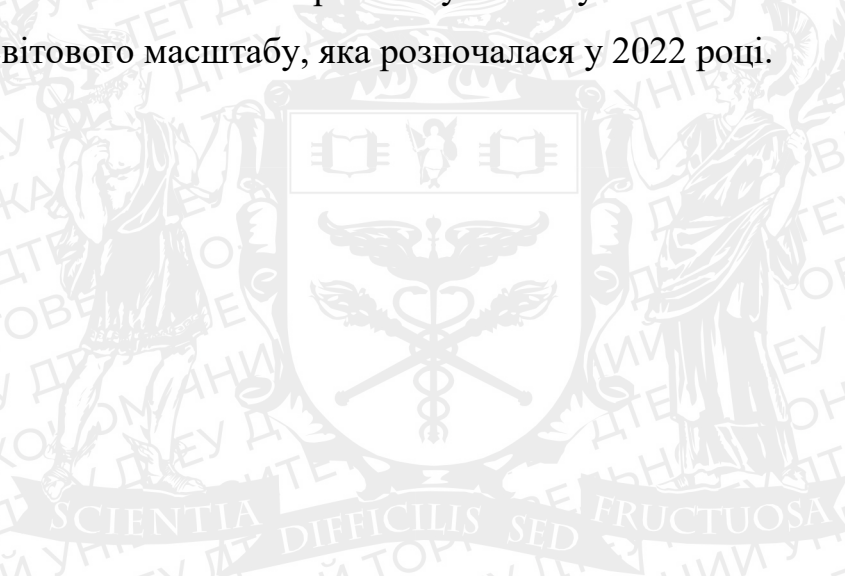
З урахуванням останніх політичних подій світового масштабу можемо говорити про ймовірність прогнозування подальшого розвитку позитивної тенденції відмови розвинених країн від енергоносіїв, що видобуваються та постачаються з країни-агресора.

Таким чином, це передбачає можливості відкриття нових горизонтів шляхом розгортання досліджень та виходу на нові ринки паралельно зі збільшеними об'ємами видобування та зростанням продажів, а відповідно, і доходів компанії.

Загалом, можемо зробити такі висновки до розділу щодо загальної діяльності ТОВ «ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА» як такої, що займається усіма процесами,

пов'язаними із газо- та нафтовидобуванням (в тому числі цементуванням, бурінням свердловин та технічним забезпеченням допоміжних процесів, а також логістичним забезпеченням результатів цієї діяльності за допомогою компаній-посередників), переважно здійснює експортну діяльність та може скласти гідну конкуренцію на ринку вітчизняним та зарубіжним компаніям даного профілю, особливо починаючи з 2021 року.

Крім іншого, було проаналізовано нинішню ситуацію стосовно експорту в рамках діяльності досліджуваної компанії та спрогнозовано розширення діяльності компанії та освоєння нових ринків у зв'язку з політичною та економічною ситуацією світового масштабу, яка розпочалася у 2022 році.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ УПРАВЛІННЯ ТРАНСПОРТНО-ЕКСПЕДИТОРСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА”

2.1 Дослідження світового ринку газо- та нафтовидобувних компаній

Світовий ринок газу та нафти загалом протягом 2017-2021 рр. мав переважно позитивні тенденції розвитку. Це можемо спостерігати з глобальних річних звітів організацій, що займаються аналізом даних світових ринків газу та нафти [18].

Світове споживання природного газу відновилося на 4,6% у 2021 році, що більш ніж вдвічі перевищило зниження, яке спостерігалось у 2020 році. Сильне зростання попиту в 2021 році було зумовлено економічним відновленням, яке настало після карантину попереднього року, та низкою екстремальних погодних явищ. Пропозиція не встигала за попитом, що в поєднанні з несподіваними перебоями в роботі призвело до жорстких ринків і різкого зростання цін, що гальмує зростання попиту в другій половині 2021 року [19].

Рік завершився рекордно високими спотовими цінами в Європі та Азії, оскільки постачання природного газу залишилося дуже обмеженим. Напрямо короткострокового попиту залежатиме від погоди протягом решти опалювального сезону північної півкулі. Якщо припустити нормальні температури, очікується, що зростання ринку природного газу сповільниться через високі ціни на газ та пом'якшення економічної експансії, тоді як напруженість у постачанні може зменшитися, оскільки автономні потужності поступово повертаються.

Таким чином, можемо зазначити світових лідерів з видобутку та постачання газу за об'ємами експорту у таблиці. 2.1:

Таблиця 2.1.

Країни лідери з видобутку та експорту газу за 2021 рік.

Країна	Об'єм видобутку (Мільйонів кубометрів)	Об'єм експорту (Мільйонів кубометрів)
США	961 860	510 755
Росія	717 960	453 223
Іран	244 155	201 244
Китай	176 174	40 856
Катар	167 610	120 312

Джерело: складено автором за даними онлайн видавництва "Science Agriculture" [17].

Що до світового ринку нафти, то за останні 5 років можемо помітити позитивну тенденцію, за останній рік ринок нафти відновився майже до рівня доковідного періоду. Проте через появу нових штамів COVID-19 та карантинні обмежень, що впроваджуються у країнах через це, ціна на авіаційне паливо все ще коливається і знаходиться у найбільш критичній зоні. Не дивлячись на це ринок нафти готов випереджати попит завдяки збільшенню видобування нафти у США та у країнах ОПЕК+.

Також у 2022 році планують збільшити видобуток Бразилія та Китай, а також можливе поступове зняття нафтового ембарго з Венесуели, що призведе до глобального зростання ринку нафти та утворення нових горизонтів розвитку світового ринку. У цьому випадку глобальна пропозиція зросте на 6,4 мільйонів баррелів на добу в цьому році порівняно зі зростанням на 1,5 мільйонів баррелів на добу у 2021 році.

Подібна статистична інформація дозволяє нам проаналізувати не лише загальні темпи видобутку та використання нафти та нафтопродуктів, але й скласти рейтинг відповідно до об'ємів видобутку та експорту нафти.

Таким чином, можемо зазначити світових лідерів з видобутку та постачання нафти за об'ємами експорту у таблиці. 2.2:

Таблиця 2.2.

Країни лідери з видобутку та експорту газу за 2021 рік.

Країна	Об'єм видобутку (мільйонів барелів на день)	Об'єм експорту (% від видобутку)
США	19.51	32
Саудівська Аравія	11.81	17
Росія	11.49	43
Канада	5.50	34
Китай	4.89	12

Джерело: складено автором за даними онлайн видавництва "IG" [20].

Загалом можемо говорити про те, що позитивні тенденції розвитку ринків, про які ми вже згадували вище, не були такими однозначними і ринок газу та нафти зазнав різкої зміни вектору руху у 2019 році, що можна пов'язати із пандемією COVID-19 і надалі потребував тривалого часу для свого поступового відновлення.

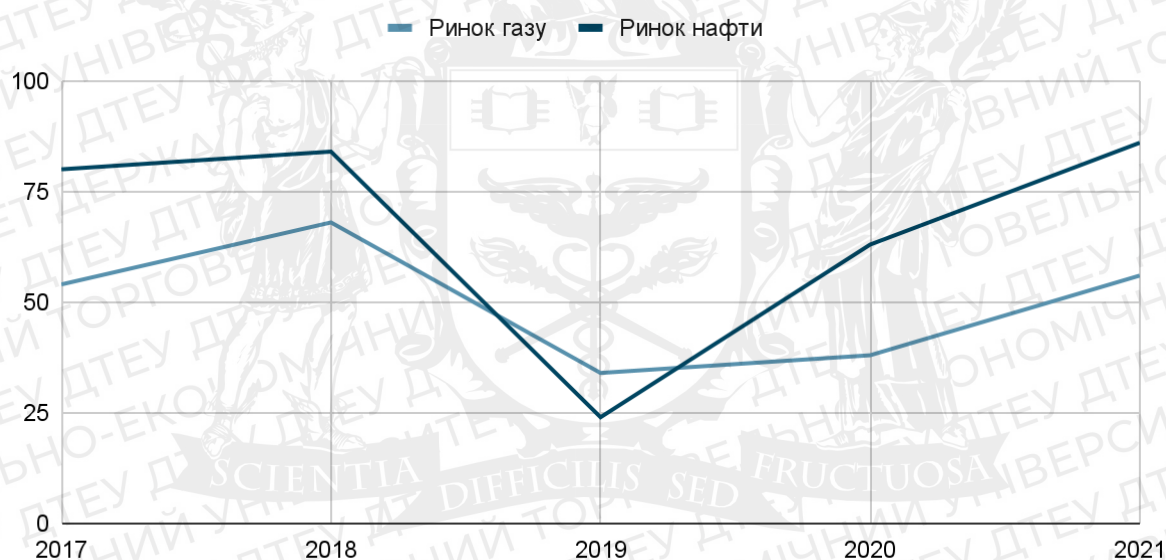
Важливо також продемонструвати кореляцію ринків із відповідними роками та умовами часу, що і наведено у рис. 1.6., на якому можемо бачити динаміку розвитку ринків газу та нафти протягом останніх 5 років (2017-2021 рр.) за показниками дохідності у відсотках за шкалою, де максимумом є пікова точка дохідності ринку нафти станом на 2022 рік.

Бачимо, що ринок нафти є більш прибутковим, аніж газу, та мав більш різку зміну динаміки у часи пандемії 2019 року, оскільки загальне використання нафти є більш поширеним та має більш специфічне використання у логістиці та промисловості, тобто сферах, які зазнали значного економічного ураження.

Спад динаміки ринку газу є меншим, оскільки він продовжував експортуватись та використовуватись для потреб опалення та інших, поза виробництвами.

Крім цього принципова різниця у використанні цих двох енергоресурсів під час пандемії заключається в тому, що соціальне життя населення під час кризи змінилося значним чином в сторону індивідуалізації та потреби у перебуванні на домашньому карантині, чи обмеженні соціальної активності, що призводить до зменшення використання транспорту, тобто бензину як похідного від нафти, та збільшення використання домашнього опалення та газових плит.

Рис.2.1. Динаміка розвитку ринків газу та нафти за останні 5 років.

Джерело: складено автором за даними звіту Всесвітнього банку 2021 року [18].

Україна та українські компанії з видобутку газу займають 26 позицію на світовому ринку газу і, відповідно, компанії з видобутку нафти займають 56 місце на світовому ринку нафти. Ці позиції в тому числі можна пояснити тим, що українські компанії є одними з найтехнологічніших у світі через постачання організаціями-партнерами новітніх європейських комплексів для буріння, видобутку та допоміжних процесів.

Серед основних конкурентів українських компаній, що займаються транспортно-експедиторським обслуговуванням експортно-імпорتنих

операцій, пов'язаних із газо- та нафтовидобуванням, слід зазначити всі іноземні компанії, що ведуть видобуток на території України. Серед основних можемо згадати Croscos, Beiken та Burisma.

Саме через це частка українських компаній значно зменшується, бо іноземні компанії мають більший розмір капіталу, що, відповідно, збільшує можливість компаній з іноземним капіталом вигравати тендери та комплексно розвиватись на території України.

Якщо комплексно розглядати ціноутворення на газ та нафту то можемо побачити, що відповідно до зростання попиту на ці енергоносії, паралельно зростала і їхня вартість (газу за кубометр, а нафти за баррель). Протягом останніх 5 років бачимо переважно позитивну тенденцію, особливо до 2019 року, адже в цей період ціна на газ і нафту стабільно зростає [19].

Після настання кризового періоду у 2019 році можемо спостерігати відсутність кореляції у динаміках цін на газ і на нафту. У 2019 році ціни на газ різко та стрибкоподібно зростають до таких показників, які змушують уряд кожної окремої країни вводити державне регулювання цін на кожну окрему категорію використання газу відповідно до внутрішньоекономічної ситуації в країні.

В цей же період ціна на баррель нафти різнилася від країни до країни залежно від її внутрішніх умов. Так, у країнах, логістичне забезпечення яких нафтою складало певну складність (тобто, країни, що не мають портів або шляхи експорту до яких є відносно довгими та проблематичними), а також у країнах, що безпосередньо не видобувають нафту, ціна на баррель нафти поступово зростала.

На противагу таким країнам, країни, що є лідерами на світовому ринку нафтовидобування, мали протилежну тенденцію до ціноутворення. Це було спричинено тим, що звичні об'єми експорту залишилися всередині країн, а тож загальний об'єм нафти в країнах значно збільшився і почав перевищувати потреби населення та виробництв. Таким чином, через відсутність

відповідного запиту на цей енергоносіє, ціна на нафту отримала ефект гіперінфляції.

Специфічною є ситуація щодо управління транспортно-експедиторським обслуговуванням експортно-імпортних операцій на світовому ринку саме для компаній, що займалися питаннями нафти у 2019 році. Так, світова спільнота вперше стикнулася з логістичною кризою такого масштабу за весь період свого існування, тобто їхня діяльність втратила свою актуальність через карантинні обмеження, що призвели до відсутності можливості постачання видобутої нафти усіма доступними на той момент шляхами, окрім нафтопроводів.

Ця криза започаткувала світові тренди спрямовані на пошуки альтернативних засобів управління транспортно-експедиторським обслуговуванням логістичних операцій (переважно, експортних), а також на використання локальних можливостей до видобутку альтернативних джерел електропостачання (так званої “зеленої енергетики”) та матеріалів для виробництва і іншої продукції (гума, пластик тощо) [28].

Вищезгадана криза також проілюструвала, що більш успішні результати щодо її подолання мали країни, які досліджували теми “зеленої енергетики”, екологічності та економії у використанні невідновлюваних енергетичних ресурсів за якомога довший період до настання кризи, отже дозволило у тому числі сприяти не такому значному відриву ціноутворення на газ опісля.

У посткризовий період, починаючи з 2020 року можемо знову спостерігати позитивну динаміку до поступового відновлення нормального та передбачуваного рівня цін на газ і нафту.

Також цей період дав змогу кільком країнам наростити свої темпи видобутку газових та нафтових енергоносіїв, і хоча ці країни загалом мають економіку, що активно розвивається, це лише поліпшило їхній економічний статус.

До таких країн в тому числі відносяться Бразилія та Норвегія, які завдяки новим підходам у сферах видобування газу та нафти змогли піднятися у загальносвітовому економічному рейтингу на значну кількість позицій за останні 5 років (2017-2021 роки).

Таким чином, Бразилія піднялася з 15 сходинки на 7, а Норвегія з 22 позиції на 13, що в тому числі зумовлено результатами стратегії протистояння постковідній кризі у варіантах реалізації кожної з країн [17].

Обидві країни в той період зосередились на активному використанні методу буріння свердловин у морському шельфі, що дозволяє змінити погляд на звичну стратегію збільшення об'ємів видобутку енергетичних ресурсів.

За використання цієї стратегії, запропонованої країнами-новаторами, можемо бачити поєднання двох давно відомих в історичному контексті методик. Унікальністю даного випадку є те, що країни вдало інтегрували методику систематичного поліпшення технологічних характеристик обладнання для видобутку з постійним розвідуванням місць видобування, зацентрувавшись на складнодоступних позиціях видобутку.

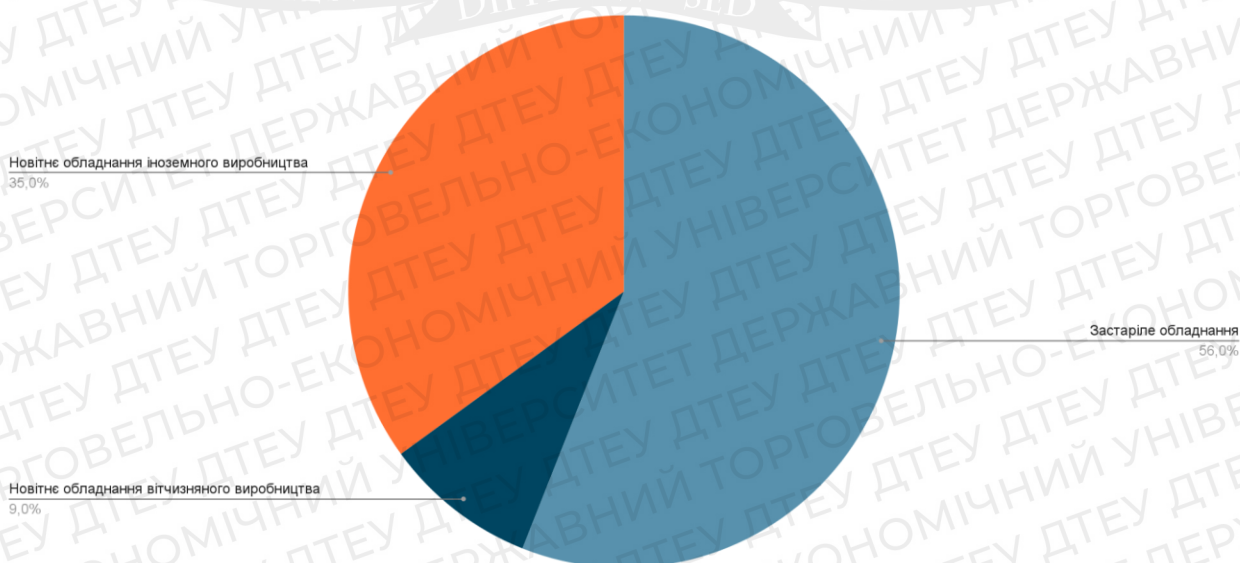
2.2 Особливості логістичного забезпечення газо- та нафтовидобування в рамках діяльності ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА”

За результатами дослідження попереднього розділу можемо прийти до висновку, що основою імпорту ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА” є специфічна техніка та обладнання спрямовані на забезпечення процесів буріння, облаштування та експлуатації свердловин для видобутку газу та нафти, а також супровідної діяльності.

Доцільність цього імпорту є безсумнівною для України, оскільки технологічне забезпечення виробництва специфічної техніки на території України знаходиться у стадії розвитку після тривалого відновлення економічної та технічної складової пострадянського простору. Протягом останніх десятиліть переважна кількість компаній-виробників специфічної техніки зазнали проблем із відновленням технологічної складової та владнанням юридичних та економічних питань і припинили свою діяльність з різних причин, як то банкрутство, ліквідація тощо [34].

Таким чином, технічний парк обладнання на території України для задоволення потреб газо- та нафтовидобування представлений дуже слабо і переважно застарілим обладнанням. Саме тому важливим рішенням для підтримання економічної здатності України та її самозабезпечення цими енергетичними ресурсами є постачання новітнього обладнання європейського зразка, що забезпечує швидкісний та технологічний процес видобутку на якісно новому рівні.

Рис.2.2. Відсоткове співвідношення використання застарілого та новітнього технологічного обладнання на ринку України станом на 2021 рік.

Джерело: складено автором за даними підприємства [5].

З рисунку 2.2. ми можемо бачити переважну частину забезпечення українських видобувних компаній застарілим обладнанням, але не зважаючи на

наявність більш нового обладнання українського виробництва, 35% новітнього обладнання має іноземний стан походження, а отже береться українськими компаніями, що займаються видобуванням в лізингове користування або імпортується.

Основними конкурентами ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА” на ринку є інші компанії з іноземним походженням капіталу як то Crosco, Beiken та Burisma, та особливо потрібно зазначити компанії китайського походження як то Xinjiang Beiken Energy Engineering, Zhongman Petroleum та Natural Gas Group. Особливість китайських компаній у тому, що вони змогли налагодити процеси управління транспортно-експедиторським обслуговуванням експортно-імпортних операцій таким чином, що собівартість імпорту китайського технологічного обладнання інколи навіть нижча за імпорт аналогічного товару з сусідніх країн.

Для того, щоб проаналізувати успішність імпортних процесів компаній, які займаються логістичним та технологічним забезпеченням діяльності компаній, що відповідним чином займаються бурінням, цементуванням сверловин та іншою супровідною діяльністю, варто проаналізувати фінансовий розхід таких компаній по кількох пунктах.

Нас будуть цікавити розходи, які безпосередньо ілюструють витрати компаній на управління транспортно-експедиторським обслуговуванням експортно-імпортних операцій, тобто розхідні складові, які використовуються для логістичних рішень, а також елементи, що мають низький поріг зносостійкості та можуть бути замінені на більш раціональну з економічної точки зору витрату, яка допоможе вдало перерозподілити бюджет компанії в подальшому.

Тому нижче в таблиці 2.3. подаємо зміну в особистих активах ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА” у тис. грн. за 2021 рік, яка покликана проілюструвати обґрунтованість імпорту даних категорій для досліджуваної компанії та результативність використання технологічного обладнання, що в свою чергу призводить до його зносу та руйнування і посилює значення ввозу даною компанією специфічних та інноваційних для цієї галузі технологій.

Таблиця 2.3.

**Зміни в особистих активах ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА”
у тис. грн. за 2021 рік.**

Показник	Будівлі і споруди	Машини і обладнання	Транспортні засоби	Інструменти, прилад та інвентар
Первісна вартість				
на 01.01.2021 р.	2 668	1 683	1 950	936
Придбання	-	185	-	191
на 31.12.2021 р.	2 668	1 868	1 950	1 127
Амортизація				
на 01.01.2021 р.	1 590	562	494	167
нараховано	824	357	390	375
на 31.12.2021 р.	2414	919	884	542
Залишкова вартість	254	949	1 066	585

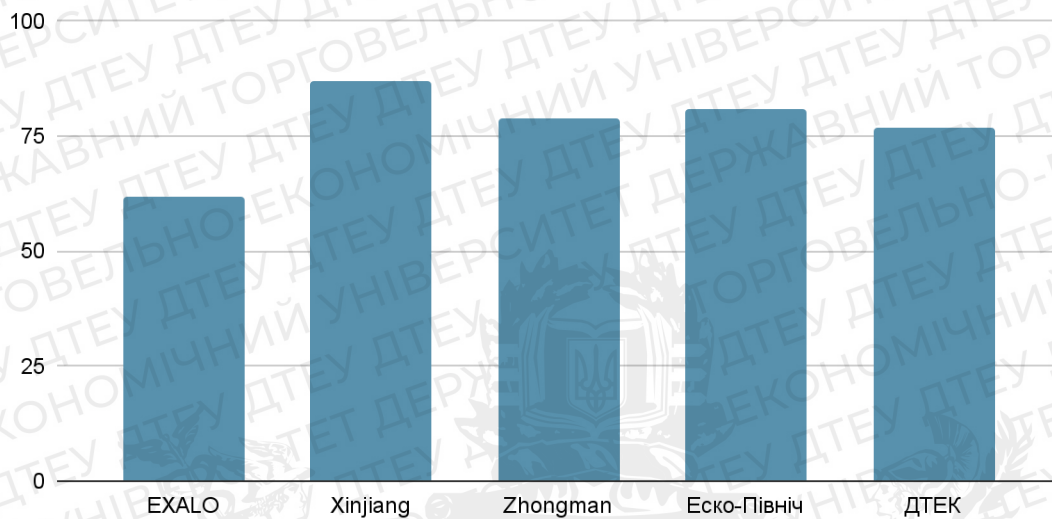
Джерело: складено автором за даними підприємства.

Коефіцієнт зносу основних засобів ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА” станом на 31.12.2021 р. складає 62%, але оскільки статистика компаній-конкурентів дещо відрізняється, то можемо проаналізувати коефіцієнти зносу основних засобів та порівняти їх.

Такими чином, у рисунку 2.3 наведемо стовпчикову діаграму, що покликана проілюструвати порівняння коефіцієнтів зносу компаній, які з різних причин можуть складати безпосередню конкурентну перевагу перед ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА”, як то компанії ДТЕК, Xinjiang, Zhongman та Еско-Північ.

Але можемо спостерігати, що насправді компанії які мають більший імпорт, мають і значно якісно більший коефіцієнт зносу, що видно з рисунку 2.3.

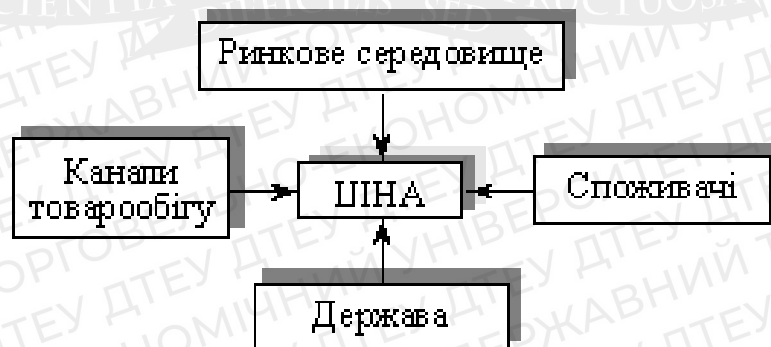
Рис.2.3. Порівняльна характеристика коефіцієнтів зносу основних засобів провідних компаній на ринку України за

Джерело: складено автором за даними підприємства.

Цей графік також ілюструє особливості ціноутворення кожної з окремих компаній, що взяті до прикладу оскільки в результатуючу вартість спродукованого товару закладаються також витрати на амортизацію цих самих товарів.

Рис.2.4. Фактори формування ціни на товар.

Джерело: складено автором за даними підприємства.

Особливостями ціноутворення у даному сегменті ринку є те що, ціни на товари регулюються не лише напряду компаніями-постачальниками, а й державою за допомогою встановлення певних імпорتنних податків та обмежень.

Крім цього, на формування вартості та логістичних рішень стосовно діяльності компаній, що займаються газо- та нафтовидобуванням. Тому також важливо виділити наступні фактори впливу на видобуток цих енергоносіїв, такі як: віддаленість свердловини від логістичних пунктів, складність періодичної поставки обладнання на безпосереднє місце видобування та швидкість транспортування персоналу з обслуговування сверловин та необхідних технічних засобів. Також важливим пунктом є те, що до прийняття рішення про видобуток складають на основі потенціалу розвіданого шлейфу та глибини залежів енергоносіїв.

Для того, щоб проаналізувати фактори впливу на логістичне забезпечення ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА” нижче наведений рис.2.5, який дає можливість зрозуміти етапи формування логістичного середовища компаній, які займаються газо- та нафто видобуванням.

Рис.2.5. Формування логістичного середовища підприємства.

Джерело: складено автором за даними підприємства.

З рисунку 1.10. ми можемо бачити, що кожна компанія має створити своє макро- та мікросередовище логістичного забезпечення і тому нам варто проаналізувати ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА” відносно цих параметрів.

Так, досліджувана компанія має такі плюси у роботі з макросередовищем як наявність значного досвіду роботи з транспортно-експедиторським обслуговуванням експортно-імпортних операцій на ринку Європи, та швидкістю цих операцій і, відповідно, швидкістю та якістю поставок до України.

ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА” має наступні переваги у роботі з мікросередовищем, як велике надходження іноземного капіталу, що дозволяє вибудувати складні логістичні шляхи в межах України, проте серед недоліків необхідно зазначити погане розуміння компанією кон'юнктури логістичного ринку країни, що, в свою чергу, може суттєво впливати на якість транспортно-експедиторського обслуговування.

Таким чином, переваги компанії у роботі з мікросередовищем досліджуваної компанії незначним чином обмежуються тарифним регулюванням. Політика тарифного регулювання здійснюється чинним урядом України з метою протидії агресивній експансії іноземних компаній на ринку України та, як наслідок, надання українським компаніям близьких до рівних можливостей економічного розвитку.

Проте тарифне регулювання певним чином обмежує діяльність навіть української компанії відповідно до кількості продукції компанії, що постачається з-за кордону, та регулює масштаб іноземного капіталу завдяки митним ставкам.

Особливо питання регулювання гостро стосуються саме діяльності газо- та нафтовидобувних компаній, оскільки їхня діяльність в тому числі підтримує діяльність та економіку держави, в якій ведеться безпосередня розробка та використання результатів буріння свердловин газу та нафти.

Митні обмеження можуть стосуватись різних аспектів діяльності компаній, які займаються транспортно-експедиторським обслуговуванням експортно-імпортних операцій газо- та нафтовидобування, але основні з них наведені на рис.2.6:

Рис.2.6. Види митних обмежень України відповідно законодавства 2021 року.

Джерело: складено автором за даними підприємства.

Тарифне регулювання діяльності ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА” включає в себе митну ставку на імпорт специфічного спорядження для буріння свердловин, антидемпінгову ставку та ставку на транзитні перевезення.

В свою чергу, специфікою діяльності досліджуваної компанії є те, що вона приділяє значну увагу щодо виконання зобов'язань по засобах нетарифного регулювання. Оскільки компанія має польську материнську компанію та входить в PGNiG group, що є одним з найбільших європейських холдингів з видобування газу та нафти.

Таким чином, отриманням усіх необхідних норм та сертифікацій стає однією з головних цінностей компанії, а отже вона витрачає на дотримання засобів нетарифного регулювання значний проміжок часу та кількість зусиль.

Ілюстрацію кількості та розгалужень засобів нетарифного регулювання в українському законодавстві можемо бачити на рис.2.7.

Рис.2.7. Засоби нетарифного регулювання України відповідно законодавства 2021 року.

Джерело: складено автором за даними підприємства.

Нетарифне регулювання діяльності ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА” зосереджується переважно на таких питаннях як кількісні обмеження на імпорт та високі вимоги до сертифікації та ліцензування продукції.

РОЗДІЛ 3. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ ТРАНСПОРТНО - ЕКСПЕДИТОРСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Можливості розвитку логістичного забезпечення газо- та нафтовидобувних компаній до країн Європи

Період кризи, спричиненої пандемією COVID-19, показав світовій спільноті яким нестабільним може бути логістичне забезпечення за умов економічних ускладнень, що надалі слугувало поштовхом до пошуку нових стратегій управління транспортно-експедиторським обслуговуванням експортно-імпортних операцій та необхідності переходу до концептуально нового технічного підходу до їх формування.

Загалом, можемо зазначити, що підхід до стратегічного розвитку ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА” є конкурентним. Це проявляється у спрямуванні фокусу компанії на задоволення потреб клієнтів і саме завдяки цьому компанія отримала змогу займати лідируючі позиції на українському ринку.

Також важливою конкурентною перевагою компанії є самостійне забезпечення нею логістики та матеріалів для обладнання свердловини та, що не менш важливо, самозабезпечення повноцінного та екологічного циклу видобування енергоносіїв.

Зараз ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА” користується послугами компанії-посередника ТОВ “СУМИ ТРАНС ЕКСПЕДИЦІЯ”, що займається повноцінним логістичним забезпеченням потреб досліджуваної компанії. В сучасних умовах розвитку ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА” ця співпраця не є рентабельною і може бути нівельована.

З початку 2022 року відбувається активна фаза взаємної інтеграції ринків України та Польщі з оглядом на останні політичні обставини у світі. Отже, у проєкті інтеграції, що наразі є не до кінця сформованим, вбачаємо можливість для

глобального розвитку можливостей управління транспортно-експедиторським обслуговуванням експортно-імпортних операцій у компаній, що займаються газо- та нафтовидобувною діяльністю.

Таким чином, за умови внесення до законопроекту про інтеграцію таких пунктів як зменшення мита або введення безмитної зони для ввезення іноземного обладнання для буріння, обладнання свердловин та іншої діяльності пов'язаної з газо- та нафтовидобуванням можемо говорити про стрімке падіння витрат таких компаній на прикладі ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА”. Тобто зменшення витрат на логістичне забезпечення за допомогою компанії-посередника (через відсутність необхідності у компанії-посереднику за таких умов) призведе до перерозподілу іноземних інвестицій, що йдуть від материнської компанії, а також до перерозподілу внутрішньої дохідності українського відділу компанії.

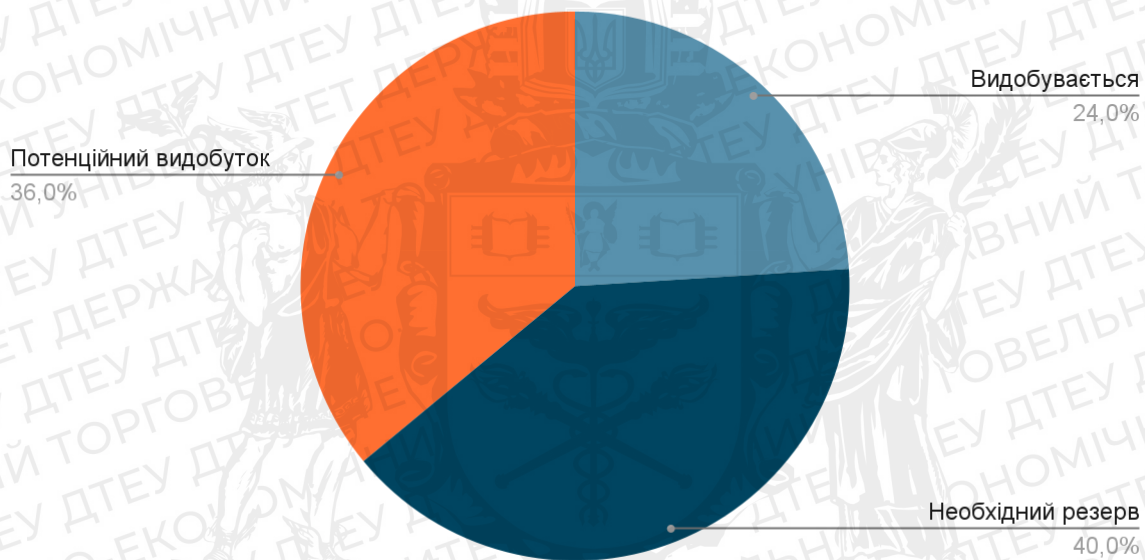
Перерозподілені кошти можуть бути ефективно використані для організації нових експедицій та досліджень, направлених на пошук нових родовищ енергоносіїв, які можуть знаходитися у малодосліджених місцях вже відомих родовищ газу та нафти, а також місцях, дослідження та розробка яких потребує ускладненого технологічного процесу на початкових підготовчих етапах, етапах безпосереднього процесу буріння, а також які є складнодоступними та інновативними з точки зору видобутку та забезпечення процесів розподілу та логістики.

Таким чином варто проаналізувати наявні родовища газу та нафти в Україні, щодо того показника, чи вони наразі використовуються, чи знаходяться в законсервованому стані, чи можуть бути потенційними для подальшого видобутку чи розробки.

Це дозволить нам зробити висновки щодо можливості подальшого введення в експлуатацію невикористаних родовищ нафти та газу в Україні, та їх відсотку щодо загальної кількості родовищ, а отже дозволить нам сформулювати уявлення щодо загальних об'ємів ринку нафти та газу в Україні.

Якщо поглянути на стан розробки газових родовищ в Україні за даними 2022 року, що наведені у рис.1.13, то можемо бачити, що за активізації роботи по інтеграції економічних, енергетичних та логістичних систем Польщі та України, протягом найближчих 5-7 років внаслідок цього можуть бути розконсервовані або розвідані ще 36% газових родовищ.

Рис.3.1. Стан розробки газових родовищ в Україні на початок 2022 року.

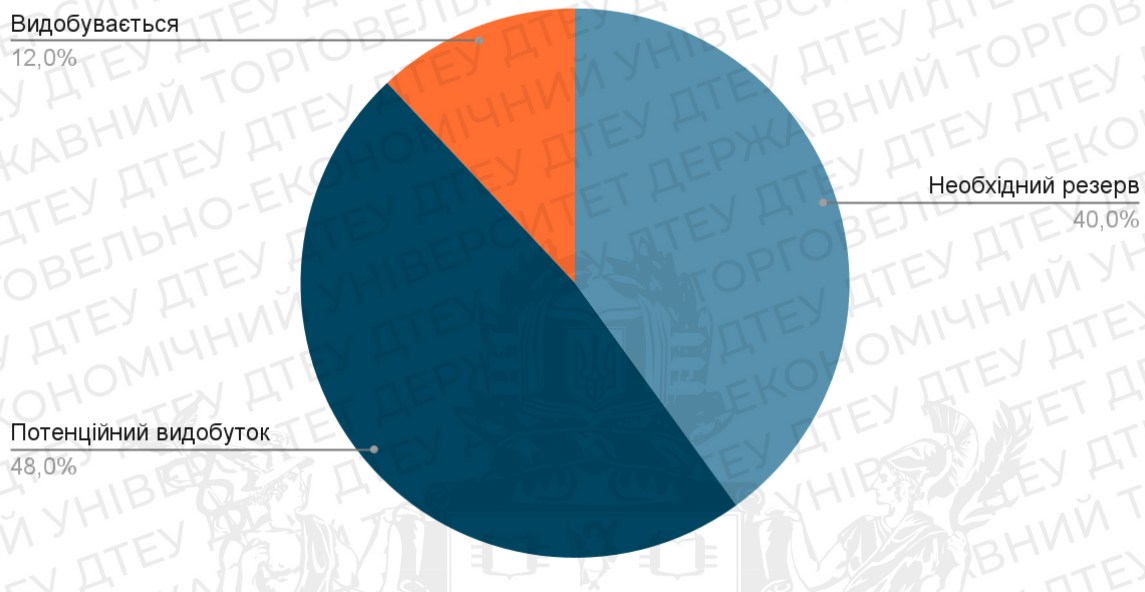

Джерело: складено автором за даними онлайн видавництва "Gazeta.ua".

Збільшення видобування газу, в свою чергу, призведе до зростання доходу досліджуваної компанії, модернізації її виробництва та поліпшення технічної складової ринку в цілому, надасть можливість самозабезпечення українського ринку газом і збільшення постачання газу до країн Європейського союзу, та зниження цін на даний енергоносіє протягом найближчого десятиліття.

Якщо поглянути на стан розробки та розвідки нафтових родовищ в Україні за даними на початок 2022 року, що наведені у рис.1.14, то можемо дійти висновку, що за умови активної розвідки нафтових родовищ на території України та інтеграції енергетичних систем Польщі та України, існує можливість збільшити видобуток нафти протягом найближчого десятиліття на 48%.

Рис 3.2. Стан розробки нафтових родовищ в Україні на початку 2022 року.

Джерело: складено автором за даними підприємства "ООО ІНКО-ПРОФІТ".

Зростання кількості законсервованих родовищ нафти призведе до стрімкого падіння цін на паливо в межах України та Польщі, через надлишок "чорного золота" в межах території країн та їх потреб, відповідно до цього відбудеться інтеграція новітніх технологій з видобутку та переробки нафти, та надходження суттєвих іноземних інвестицій до економіки України.

Відповідно до наявності у ТОВ "ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА" можливості збільшити масштаби імпорту необхідного для буріння обладнання та можливості отримати кредитні кошти під 0% річних для ведення бізнесу в Україні, буде доцільно запропонувати створити новітню державну програму буріння свердловин на українській території за допомогою польського обладнання та переосмислити управління транспортно-експедиторським обслуговуванням експортно-імпортних операцій Україною та Польщею.

Внаслідок цього, ТОВ "ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА" може до кінця 2027 року збільшити кількість бурових установок з 45 до 90, а також скоротити кількість днів, необхідних на мобілізацію та демобілізацію необхідного для буріння

обладнання, на логістику обладнання в межах країни та загалом скоротити кількість коштів, що витрачаються на цю саму логістику.

Вартість такого зросту буде коштувати підприємству додаткових 220 000 євро за кожну установку, проте усі ці кошти будуть отримані за рахунок кредиту під 0%, що дає змогу досліджуваному підприємству у власні строки здійснити мобілізацію обладнання та виконати буріння, і з початком отримання доходу від операційної діяльності компанії почати сплачувати кредитну заборгованість.

Таким чином, це дозволить зменшити операційну складову в діяльності компанії шляхом зменшення кількості днів, необхідних на установку обладнання, збільшити автопарк спецтехніки компанії, що надасть змогу прискорити транспортно-експедиторське обслуговування операцій та дозволить зменшити витрати на управління логістичним забезпеченням.

Нижче у таблиці 3.1 наведена порівняльна характеристика росту компанії та її обладнання у разі прийняття та дотримання цього плану на початок 2027 року:

Таблиця 3.1.

Прогноз результатів розвитку показників компанії за умови виконання плану станом на 2027 рік.

Показник	2022	2027
Кількість бурових установок	45 одиниць	90 одиниць
Кількість спец. транспорту	550 одиниць	1200 одиниць
Кількість днів, необхідних на мобілізацію обладнання	12 днів	10 днів
Кількість днів необхідних для встановлення	7 днів	5 днів
Кошти на управління логістичним забезпеченням за 1 день	20 тис. грн.	16 тис. грн.

Джерело: складено автором за даними підприємства.

За результатами аналізу наведених вище даних таблиці можемо сформулювати кількісні показники зростання компанії (таблиця 3.2).

Таблиця 3.2.

**Кількісні показники зростання компанії за умови виконання плану
станом на 2027 рік.**

Показник	Значення
Кількість спец. транспорту	650 одиниць
Заощаджений час на мобілізацію	2 дні
Заощаджений час на встановлення	2 дні
Заощаджений кошти на логістичне забезпечення	4 тис. грн. на день

Джерело: складено автором за даними підприємства.

З двох останніх таблиць можемо отримати розуміння переваг ведення такої політики компанією та державою, що буде взаємовигідною. Заощадження час та кошти буде перерозподілено для вигод України та країн партнерів.

Така політико-економічна стратегія є виграною і з точки зору глобального маркетингу, оскільки польсько-український економічний союз може подаватися як вирішення енергетичної проблеми для країн Європейського союзу посеред глобального політичного конфлікту, пов'язаного зі збройною агресією Росії.

Ця маркетингова стратегія враховує не лише актуальні тренди світового розвитку, а й підкріплюється активною маркетинговою позицією України на фоні військових дій. Перевідкриття та переосмислення українського бренду, що відбулося на початку 2022 року вже показує результати стосовно становлення і підтримки українського бізнесу на зарубіжних ринках та за прогнозами лише сприятиме подальшому їхньому розвитку.

Ця маркетингова стратегія також може слугувати підтримкою діяльності ТОВ "ЕКСАЛО ДРІЛІНГ УКРАЇНА" на зарубіжному ринку у випадку екзогенних ризиків. Такими ризиками можуть стати: знищення виробництва внаслідок збройної агресії, відсутність підтримки з боку країн-партнерів, відсутність запиту на відповідні енергоносії через активну популяризацію ідеї про "зелену енергію",

панічні настрої серед світової спільноти щодо можливості настання нової світової політико-економічної кризи, спричиненої пандемією мавпячої віспи.

Ендогенними ризиками для досліджуваного підприємства можуть стати: відсутність адекватного управління логістичним забезпеченням та іншими наявними та актуальним ризиками з боку керівництва компанії, а також відсутність готовності материнської компанії спонсорувати та продовжувати ведення діяльності за таких нестабільних умов на українському ринку.

3.2 Оцінка успішності імпортової діяльності: прогнози та ризики

Для повноцінного аналізу успішності проведення імпортової діяльності досліджуваної компанії варто нагадати, що компанія переважно імпортує спеціалізовану техніку, направлену на підтримку та забезпечення високотехнологічних процесів, пов'язаних зі сферою газо- та нафтовидобування.

Отже, доречно розглянути не лише особливості митного ввезення цієї специфічної продукції, але й розглянути актуальні умови для ввезення певних груп товарів, які були розширені із початком ускладнення політичної ситуації на території України внаслідок повномасштабного вторгнення, особливо в контексті польсько-українських відносин.

Відповідно до актуальних умов поставок та зміни чинного митного законодавства, ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА” має отримати можливість імпорту обладнання на територію України за зниженою тарифною планкою.

Основні зміни цінового фактору відповідно до прийнятих Україною у 2022 році законопроектів наведені нижче у таблиці 3.3. В ній проаналізовано цінову політику відносно основних бурильних установок, що використовує досліджувана компанія.

Таблиця 3.3.

Актуальна ціна поставки обладнання у порівнянні із ціною на початок 2022 року.

Назва обладнання	Потужність	Ціна на початок 2022 року у \$ США	Актуальна ціна	Відхилення у %
NATIONAL 1625	3 000	21 000 000	16 800 000	20
MID CONTINENT U - 1220 EB	2500	18 000 000	14 400 000	20
DRILLMEC 2000 HP	2000	14 500 000	11 600 000	20
MASSARENTI MAS 6000E	1700	12 000 000	9 600 000	20
NATIONAL 110 UE	1500	9 000 000	7 200 000	20
HH-220 FA-EU	1340	7 800 000	6 240 000	20
IRI-1200	1200	5 000 000	4 000 000	20
IRI-1200 DRILLMEC MR-8000	1000	3 250 000	2 600 000	20

Джерело: складено автором за даними підприємства.

Відповідно до результатів аналізу вищенаведеної таблиці можемо стверджувати, що імпорт зарубіжного високотехнологічного обладнання на територію України за допомогою посередництва ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА” є релевантним відносно нинішньої економіко-політичної ситуації у світі.

Як було проаналізовано вище, відповідне маркетингове рішення, що має супроводжувати політико-економічну інтеграцію польсько-українського ринку, має бути інтегроване в загальнодержавну політичну стратегію комунікації

направлену на загальну популяризацію українського бренду в світі. Саме тому актуальна маркетингова пропозиція має бути сформована довіреною організацією національного масштабу, якою і є FEDORIV AGENCY. Витрати на забезпечення маркетингового рішення можемо бачити у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4.

Основні витрати на маркетингову складову у проєкті.

Стаття	Вартість, грн.
Замовлення маркетингових досліджень у компанії KANTAR UKRAINE	1 500 000
Замовлення стратегічних досліджень у компанії FEDORIV AGENCY	1 000 000
Створення маркетингового відділу	500 000,00
Фінансове забезпечення рекламної компанії протягом діяльності проєкту (4 роки).	2 000 000 на місяць
Всього:	5 000 000

Джерело: складено автором за даними підприємства.

За результатами аналізу цієї таблиці та їхнього порівняння із альтернативними пропозиціями можемо дійти висновку, що комплексне рішення є дещо вищим за середню ринкову вартість подібної пропозиції, але загальна ефективність, яку демонструє найнята компанія при цьому також є вищою.

Відповідно до даних компанії в ціноутворення кожної бурильної установки закладається приблизно 6% на маркетингові витрати спрямовані на збільшення ефективності її продажу.

Нижче наводимо таблицю 3.5 з аналізом фінансової ефективності проєкту:

Таблиця 3.5

Аналіз фінансової ефективності проєкту.

Показники	Значення, грн.
Вартість проєкту (середні витрати на 1 установку),	60 000 000
Чистий дохід з 1 установки	25 000 000
Відсоток від загальної ціни	28.3%
2. Ставка кредиту в %	0%
3. Допустимий для підприємства термін окупності інвестиційний в роках	2

Джерело: складено автором за даними підприємства.

Наразі за рахунок особливостей державного регулювання ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА” отримує вигідні умови для ефективної реалізації процесів управління транспортно-експедиторським обслуговуванням експортно-імпорتنих операцій.

Враховуючи що чистий дохід з однієї установки за даних умов в середньому складає 25 000 000 гривень, а до прийняття даного законопроекту щодо державного регулювання мита та податків НДС складало 20% від первинної вартості завезеного товару, тобто складало приблизно 18 000 000 гривень то відповідно чистий дохід з однієї установки складав 7 000 000 гривень. Різниця у чистому доході до введення регулювання та після складає майже 3.7 рази.

За такої різниці у проведенні економічної діяльності досліджуваною компанією, варто звернути увагу на детальний аналіз можливих ризиків, з якими може зіткнутися ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА” протягом найближчих 5

років (2022-2027 роки). В ньому потрібно врахувати імовірність кожного з видів ризиків та варіанти їхнього вирішення (таблиця 3.6).

Таблиця 3.6

Аналіз ризиків проєкту

Назва	Характеристика	Імовірність	Вирішення
Затримка постачання обладнання	Проблеми з поставкою необхідного обладнання на безпосереднє місце видобування	5%	Контрактне регулювання цього питання
Відхилення у графіку буріння	Затримка у графіку через нестачу матеріалів чи виникнення форс-мажорів у процесі буріння	13%	Контрактне регулювання цього питання
Неможливість буріння через наявність на шляху перешкоди	Несподіваний водний резервуар на шляху буріння, чи скупчення вибухонебезпечного газу тощо	8%	Контрактне регулювання цього питання
Пошкодження об'єкту внаслідок збройної агресії	Внаслідок нестабільної політичної ситуації існує ймовірність ворожого удару по місцях видобутку енергоносіїв	35%	Контрактне регулювання цього питання
Знецінення валюти	Внаслідок нестабільної політичної ситуації курс валют не контролюється НацБанком і цілком залежить від настроїв у державі	80%	Контрактне регулювання цього питання

Пошкодження об'єкту внаслідок сейсмічної активності в регіоні	Ймовірність виникнення землетрусу у місці видобутку	12%	Кризовий менеджмент
---	---	-----	---------------------

Джерело: складено автором за даними підприємства

Виходячи з даних таблиці найбільш імовірним ризиком для даного проекту є знецінення валюти внаслідок нестабільної політичної ситуації в країні, що неможливо вирішити в рамках сфери впливу досліджуваної компанії.

Загалом внаслідок комплексного аналізу структури імпорту досліджуваної компанії, можемо дійти висновку, що управління транспортно-експедиторським обслуговуванням експортно-імпортних операцій ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА” має альтернативні варіанти розвитку в позитивному ключі за допомогою запропонованого проєкту заснованого на актуальних змінах у митному законодавстві, пов’язаними з нинішніми політичними обставинами світового масштабу.

Даний проєкт включає, окрім управлінських правок та врахування потенційних ризиків, маркетингову складову і загалом дозволяє збільшити чистий прибуток компанії до 20% в тому числі через поліпшення логістичних процесів.

ВИСНОВКИ

ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА” - одна з компаній, що мають іноземний капітал та входить до PGNiG Group, які наразі займають лідуочі позиції на українському ринку у сфері транспортно-експедиторського обслуговування експортно-імпортних операцій, пов'язаних із бурінням, цементуванням та тестуванням, а також експлуатацією свердловин, наданням послуг, пов'язаних з добуванням нафти і газу, у тому числі наданням послуг, пов'язаних з обслуговуванням процесу видобування нафти і газу, а також забезпеченням супутніх процесів.

Протягом останніх п'яти років можемо спостерігати певну незначну позитивну динаміку розвитку дохідності ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА”, яка значним чином знизилася у період пандемії (майже до рівня дефолту) та протягом постковідного періоду почала набувати тенденції до відновлення економічних потужностей.

У свою чергу, світовий ринок газо- та нафтовидобування частково повторює динаміку розвитку української досліджуваної компанії, проте варіюється залежно від особливостей енергоносія. Так, динаміка падіння ціни за кубометр газу була меншою під час світової кризи 2019 року, аніж падіння ціни за баррель нафти і до того ж, вартість нафти загалом варіювалася залежно від того, чи була країна виробником та експортером даної продукції та чи мала достатньо розвинені альтернативні шляхи здобування електроенергії.

Особливістю логістичного забезпечення ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА” є те, що компанія практично не забезпечує транспортно-експедиторське обслуговування експортно-імпортних операцій самостійно, а використовує для цього посередника - компанію ТОВ “СУМИ ТРАНС ЕКСПЕДИЦІЯ”. Згідно з проаналізованими даними досліджуваної компанії,

співпраця із цим посередником не є релевантною для сучасного стану справ компанії та її економічних рішень.

Загальними висновками в результаті аналізу експортно-імпортової діяльності досліджуваної компанії можуть виступати перспективи розвитку компанії та розширення її зв'язків із Польщею, заснованих на актуальній політичній ситуації, що викликала зміни в митному законодавстві та посилила можливу спільну інтеграцію Польщі з Україною.

В ході роботи було розроблено проєкт активного розвитку ТОВ “ЕКСАЛО ДРІЛЛІНГ УКРАЇНА”, що включає врахування потенційних ризиків, маркетингову складову і загалом дозволяє збільшити чистий прибуток компанії до 20% в тому числі через поліпшення логістичних процесів та варіантів оптимізації управління транспортно-експедиторським обслуговуванням експортно-імпортних операцій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ексало дріллінг україна. youcontrol. URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/37464271/ (дата звернення: 01.05.2022).
2. Класифікація видів економічної діяльності (КВЕД-2010). http://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/kv10_i.html. URL: http://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/kv10_i.html (дата звернення: 01.05.2022).
3. Medoh, Chuks Nnamdi, and Arnesh Telukdarie. "Logistics Optimisation." *International Journal of Business Analytics* 7, no. 1 (January 2020): 54–76. <http://dx.doi.org/10.4018/ijban.2020010104>.
4. Manjunatha, K. "Business Logistics." *Vikalpa: The Journal for Decision Makers* 31, no. 4 (October 2006): 143–48. <http://dx.doi.org/10.1177/0256090920060411>.
5. Офіційна сторінка EXALO. URL: <http://exalo.com.ua/en/> (дата звернення: 01.05.2022).
6. *Directors_Report_PGNiG_Group_2019*. Краків, 2019. 107 р. URL: https://www.bankier.pl/static/att/emitent/2020-03/EN_5_Directors_Report_PGNiG_Group_2019_202003120848051014.pdf (date of access: 01.05.2022).
7. *PGNiG-Raport-Roczny*. Краків, 2018. 101 р. URL: <https://en.pgnig.pl/documents/1910852/2687641/PGNiG-Raport-Roczny-2018-EN.pdf/9b3b002f-c5c2-4961-8316-fe16b0a77537> (date of access: 01.05.2022).
8. Invictus inks drilling contract with exalo. *Natural gas world*. 2022. URL: <https://www.naturalgasworld.com/invictus-inks-drilling-contract-with-exalo-96789> (date of access: 01.05.2022).
9. Ексало дріллінг україна. youcontrol. URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/37464271/ (дата звернення: 01.05.2022).

10. Financial statement for 2021. Краків, 2022. 32 p. URL: http://exalo.com.ua/wp-content/uploads/2021/04/Financial-statement-including-Independent-auditors-report_Exalo_Drilling_Ukraine_2020.pdf (date of access: 01.05.2022).
11. Cheng, Yue Ming, and Xin Fa Tang. "Exploration of Business Ethics Based on Economics Analysis." *Advanced Materials Research* 1044-1045 (October 2014): 1741–44. <http://dx.doi.org/10.4028/www.scientific.net/amr.1044-1045.1741>.
12. Xiaoqin, Luo, Xu Weiyu, and Shi Jiabiao. "Empirical Analysis of the Influence of Dongguan's Modern Logistics Industry on Import and Export Trade." *E3S Web of Conferences* 292 (2021): 02034. <http://dx.doi.org/10.1051/e3sconf/202129202034>.
13. Smead, Richard G. "Natural Gas Council Study Confirms Resilience of Gas Industry." *Natural Gas & Electricity* 35, no. 3 (September 2018): 29–32. <http://dx.doi.org/10.1002/gas.22083>.
14. R, Priya, Vinothini G, and Corpus D. Cor Jesu. "HSE Systems in Offshore Oil and Gas Industry." *Journal of Advanced Research in Dynamical and Control Systems* 11, 0009-SPECIAL ISSUE (September 2019): 1431–36. <http://dx.doi.org/10.5373/jardcs/v11/20192761>.
15. Кількість газу для видобутки в Україні. *Gazeta.ua*. 2013. С. 1. URL: https://gazeta.ua/ru/articles/economics/_ekspert-rasskazal-skolko-gaza-smozhet-dobuvat-ukraina/522094 (дата звернення: 01.05.2022).
16. Де в Україні видобувають нафту?. *ИнкоПрофіт*. 2021. С. 4. URL: <https://inko-profit.com.ua/mestorozhdeniya-nefti-v-ukraine/> (дата звернення: 01.05.2022).
17. 15 world's biggest natural gas producers. *The science agriculture*. 2021. URL: <https://scienceagri.com/15-worlds-biggest-natural-gas-producers/> (date of access: 01.05.2022).
18. Світовий банк. *Worlds Bank*. URL: <https://www.worldbank.org/en/home> (дата звернення: 01.05.2022).

19. Gas market report, Q1-2022. Iea. 2022. P. 61. URL: <https://iea.blob.core.windows.net/assets/4298ac47-e19d-4ab0-a8b6-d8652446ddd9/GasMarketReport-Q12022.pdf> (date of access: 01.05.2022).
20. Killian A. World's biggest oil producers. IG international limited. 2021. URL: <https://www.ig.com/en/trading-strategies/world-s-biggest-oil-producers-200722#:~:text=Top%20oil-producing%20countries%201%20United%20States:%2019.51%20million,and%20more%20than%2090%%20of%20its%20exports%20revenue> (date of access: 01.05.2022).
21. Lee, Hyungsuk. "Research on Improving Logistics Efficiency in the Iraqi Oil and Gas Industry." *Journal of Management and Training for Industries* 5, no. 1 (April 2018): 1–21.
22. Panayides, Photis, Odd Jarl Borch, and Anastasiya Henk. "Measurement challenges of supply chain performance in complex shipping environments." *Maritime Business Review* 3, no. 4 (November 2018): 431–48. <http://dx.doi.org/10.1108/mabr-07-2018-0021>.
23. Raitt, Douglas. "LNG as marine fuel – where technology meets logistics." *APPEA Journal* 58, no. 2 (2018): 593. <http://dx.doi.org/10.1071/aj17082>.
24. Oil market report - may 2022. IEA 2022, 2022. URL: <https://www.iea.org/reports/oil-market-report-may-2022> (date of access: 01.05.2022).
25. Stålhane, Magnus, Nils Albjerk, Teodor Danielsen, Stian Krey, and Kjetil Fagerholt. "A variable neighbourhood search heuristic for disruption management in offshore oil and gas logistics." *Journal of the Operational Research Society* 70, no. 4 (April 2018): 588–600. <http://dx.doi.org/10.1080/01605682.2018.1452534>.
26. 4 big logistics challenges of COVID-19 – and how to overcome them. Agility. 2020. P. 1. URL: <https://www.agility.com/en/4-big-logistics-challenges-of-covid-19-and-how-to-overcome-them/> (date of access: 01.05.2022).

27. Gas market report Q2. New-York, 2022. 67 p. URL: <https://iea.blob.core.windows.net/assets/cfd2441e-cd24-413f-bc9f-eb5ab7d82076/GasMarketReport,Q2-2022.pdf> (date of access: 01.05.2022).
28. Gubová, Klaudia. "Green innovations in logistics supporting the development of innovative green technologies, processes, products and services in companies in Slovakia." SHS Web of Conferences 83 (2020): 01018. <http://dx.doi.org/10.1051/shsconf/20208301018>.
29. Elgazzar, Sara H. "International Business Logistics Journal "IBL"." International Business Logistics 1, no. 1 (June 2021): 1. <http://dx.doi.org/10.21622/ibl.2021.01.1.001>.
30. Dima, Ioan Constantin, Janusz Grabara, and Vladimir Modrak. "Sustainable Logistics and Business Competitiveness." International Letters of Social and Humanistic Sciences 26 (April 2014): 148–56. <http://dx.doi.org/10.18052/www.scipress.com/ilshs.26.148>.
31. Про відміну митних зборів : Закон України від 18.05.2022 р. № 254 : станом на 23 трав. 2022 р. URL: <https://www.rada.gov.ua/> (дата звернення: 01.05.2022).
32. Elgazzar, Sara H. "International Business Logistics Journal "IBL"." International Business Logistics 1, no. 1 (June 2021): 1. <http://dx.doi.org/10.21622/ibl.2021.01.1.0001>.
33. Гладій, І. "Міжнародна регіональна економіка як наука". Журнал європейської економіки 5, (№ 3) (2006): 220–36.
34. Алієв, А. І., та М. А. Чирагли. "Про питання міжнародної правосуб'єктності транснаціональних корпорацій". Ірпінський юридичний часопис, № 1(5) (вересень 2021): 49–59. [http://dx.doi.org/10.33244/2617-4154.1\(5\).2021.49-59](http://dx.doi.org/10.33244/2617-4154.1(5).2021.49-59).
35. Денісова, О. С., та Д. В. Войтюк. "ПРАВОВИЙ СТАТУС СВІТОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТОРГІВЛІ ТА ЇЇ ХАРАКТЕРИСТИКА ЯК СУБ'ЄКТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА". Знання європейського права, № 1 (квітень 2021): 148–53. <http://dx.doi.org/10.32837/chem.v0i1.192>.

36. Вітер, О. М., О. В. Килин та Н. М. Стручок. "ПРЯМІ ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ В УМОВАХ РЕЦЕСІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ". Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка, № 11 (січень 2022): 7–11. <http://dx.doi.org/10.32851/2708-0366/2022.11.1>.
37. Дугієнко, Н. О., Н. С. Венгерська та А. О. Осаул. "СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ". *Visnik Zaporiz'kogo nacional'nogo universitetu. Ekonomichni nauki*, 2 (50) (серпень 2021): 70–74. <http://dx.doi.org/10.26661/2414-0287-2021-2-50-13>.
38. Маслова, Н. О. "СВІТОВИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ КОРОНОВІРУСУ COVID-19". *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*, № 1(57) (липень 2021): 121–26. [http://dx.doi.org/10.24144/2409-6857.2021.1\(57\).121-126](http://dx.doi.org/10.24144/2409-6857.2021.1(57).121-126).
39. SAVELIEV, Yevhen, and Vitalina KURYLYAK. "International economy: deepening and expanding research potential in Ukraine." *Fінansi Ukraїni* 2021, no. 11 (December 2021): 45–53. <http://dx.doi.org/10.33763/finukr2021.11.045>.
40. Visyn V., Visyna T., Marchuk N та Tomchuk I. "ПРОБЛЕМИ ТА ПРОТИРІЧЧЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ СВІТОВОЇ ВАЛЮТНОЇ СИСТЕМИ". *Economic forum* 1, № 4 (листопад 2021): 14–20. <http://dx.doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2021-4-2>.
41. Захарченко В.І. "ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РЕФОРМУВАННЯ КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ". *Економічний форум* 1, № 1 (лютий 2021): 166–75. <http://dx.doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2021-1-21>.